

Natuurinventarisatie 2021 September

De natuurinventarisatie van september was een soort “in between” inventarisatie. We vonden nog enkele late zomerbloeiers, maar eigenlijk nog geen echte herfstvondsten. Alhoewel het de laatste tijd nog prachtig weer was, zag je de invloed van de droogte op de planten. Het leek wel op herfst, maar zonder nattigheid. Weinig paddenstoelen. De bladeren hingen slap, ze waren verdroogd en al verkleurd. Dat was voor ons het moment om de bladeren maar weer eens om te draaien en op zoek te gaan naar gallen en wantsen, die daar meestal vertoeven.

Overzicht	t/m sept
Planten (incl. bomen)	413
Vogels	78
Zoogdieren e.a.	21
Dagvlinders	20
Nachtvlinders	18
Libellen	11
Andere insecten	118
Paddenstoelen, Mossen	183
Totaal	862

Adrie van Dam heeft daarom een stuk over gallen en wantsen geschreven.

Gallen

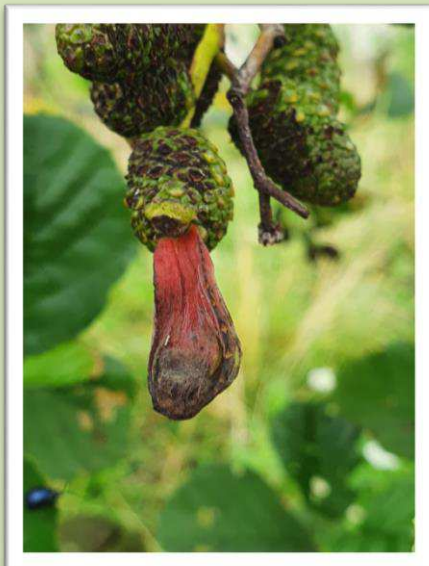
Wat is een gal?

Een gal is een abnormale vergroeiing van een plant die veroorzaakt wordt door een parasiet. Meestal is dit een insect zoals een wesp of mug, maar het kan ook een mijt of een schimmel zijn.

De meest bekende galmakers zijn galwespen en galmuggen die hun eitjes in planten leggen. Het vrouwtje spuit bij het leggen van eitjes een chemische, groei bevorderende stof in het weefsel van de plant waardoor er een woekering ontstaat. Deze woekering wordt een gal genoemd. De gal dient als behuizing en voedsel voor de larve.

Vormen, soorten en maten

Galvormers zijn vaak verbonden met een specifieke waardplant. De vorm en kleur van de gal is specifiek voor een bepaalde parasiet en hangt af van de soort insect en de plantensoort.

-> Elzenvlag groeit op Els en is een vruchtgal. In de vrouwelijke katjes ontstaan tongachtige uitgroeisels die eerst groen zijn en later rood kleuren.

Gewone blaasbladwesp groeit op Wilg. De gal heeft de vorm van een boontje en wordt ook wel Wilgboongal of Wilgenboontje genoemd. ->

-> Rozenmosgalwesp groeit op een rozentakken. Deze gal heeft meerdere Nederlandse namen zoals Mosgal, Slaapappelgal en Bedeguaargal. De gal heeft een ragebol-achtige structuur met haarachtige vertakkingen.

Aardappelgalwesp groeit op Eik. Deze gal heeft een knolvorm. In het begin zijn ze geelbruin en later worden ze houtachtig hard. In een gal zitten meerdere larvenkamertjes. De gaatjes laten zien dat de galwespen eruit gekropen zijn. ->

-> Satijnknoopgalwesp groeit op Eik en wordt ook wel Puistgal genoemd. De vorm van deze rozige gekleurde gal is een knoopje met een holte erin. Deze galletjes groeien aan de onderkant van het blad en zijn maar 2-3 millimeters groot.

Waardplanten

Insecten die gallen maken doen dit op specifieke waardplanten. Vooral eiken zijn zeer geliefd bij galwespen. Op eiken kunnen wel 70 soorten groeien met verschillende vormen.

-> Ananagalwesp is een knopgal en wordt ook wel Hopgal of Eikenroosje genoemd. De gal heeft schubben en groeit in de okselknop van een blad.

Knoppergalwesp groeit vlak naast een eikel. In de herfst valt de gal op de grond en de larve overwintert in de gal. ->

-> Lensgalwesp is een knoopjesgal of schijfjesgal. De gal groeit aan de onderkant van het blad en is 4-5 mm groot. Ze verschijnen in het najaar.

Knikkergalwesp groeit op een eikenblad. De gal heeft een kogelvorm en wordt ook wel Knikkergal of Galnoot genoemd. ->

-> Plaatjesgalwesp wordt ook wel Eikennapjesgal genoemd. De gal heeft de vorm van kleine schijfjes en is 2-4 mm groot en groeit aan de onderkant van het blad,

Welke soorten op Tespelduyn gezien

Op Tespelduyn hebben we al zo'n 18 verschillende soorten gallen gezien. We laten nog drie leuke vondsten zien.

-> Brandnetelbladgalmug groeit op brandnetel en heeft een blaasjesvorm die vaak bij de nervf van het blad zit. De gal steekt aan beide kanten van het blad uit.

Essenbloesemmijt groeit op Es. De woekeringen hebben een bloemkoolachtige structuur. De gallen zijn eerst groen en kleuren later van roomgeel naar bruin. Na de bladval in de herfst blijven de gallen nog land aan de bomen hangen. Bij Tespelduyn staat de Es naast de loods. ->

-> Gewone wilgenroosjesgalmug groeit op Wilg. De gal is een roosjesvorm en groei aan het einde van een tak. De gallen blijven in de winter aan de plant waardoor je goed opvallen.

Wantsen

Wantsen zijn talrijk in soort. Er zijn landwantsen en waterwantsen. Sommige wantsen zijn plaagdieren, zoals bedwantsen, maar de meeste wantsen zijn tamelijk onschadelijk en leven op planten of in het water zoals het schaatsenrijdertje.

Wantsen lijken oppervlakkig gezien op kevers. Het verschil zit 'm o.a. in de vleugels en de monddelen. Kevers hebben monddelen en wantsen hebben een zuigsnuit. De meeste wantsen leven van schimmels en van plantensappen of de sappen van zaden. Er zijn ook wantsen die rovers zijn en die eten dierlijk voedsel. Roofwantsen vangen prooien en zuigen ze leeg. Bedwantsen zijn de vampiers onder de wantsen: ze leven van het bloed van mensen.

-> De Zuringrandwants is een forse tabaksbruine planteneter die in de buurt van zuringplanten te vinden is. Wantsen hebben geen monddelen, maar een snuit. Op deze foto is dit goed te zien.

Camouflage en kleur

De kleuren van wantsen kunnen zeer spectaculair zijn. Sommige soorten wantsen hebben opvallende kleuren, terwijl andere wantsen zeer goed gecamoufleerd zijn en de kleur van de plant hebben en nauwelijks opvallen.

-> Pyjamaschildwants Deze schildwants heeft een knalrood pyjamapak aan. Van boven gestreept en van onder gestippeld. Vroeger zeer zeldzaam, maar tegenwoordig wijd verspreid. Leeft van schermbloemigen en is vaak op de bloemschermen van wilde peen, pastinaak, engelwortel en zevenblad te vinden.

Vuurwants. Een prachtig gekleurde wants met een helder rode kleur en een karakteristiek patroon met zwarte vlekken. De wants is voornamelijk een planteneter, zuigt aan afgevallen zaden en eet soms dode of levende insecten. De wants kan niet vliegen en is in groepen aan te treffen. ->

-> Grasbloemwants Dit is een zoekplaatje. De Grasbloemwants zoekt voedsel op pluimen van grassen waardoor je de wants bijna niet ziet.

Levensstadium: Ei – nimf – imago

Wantsen planten zich voor door een 'touwtrekhouding' waarbij het mannetje en het vrouwtje allebei een andere kant op kijken.

-> Tweeandschildwants. Eenvoudig te herkennen aan de puntig uitgetrokken hoeken van het halsschild, het grotendeels donkerbruine lijf en de rode poten. Is niet aan bepaalde waardplanten gebonden.

Een vrouwtje legt tientallen eitjes die dicht tegen elkaar geplakt zijn. Uit de eitjes komen jonge wantsen (nimfen) die ongevleugeld zijn en na een aantal vervellingen volwassen (imago) worden. ->

Nadat de nimfen uit het ei zijn gekomen doorlopen ze vier of vijf nimfenstadia. De nimfen krijgen naar gelang de vervelling steeds meer tekening en kleur.

Uiteindelijk ontwikkelen de nimfen zich tot een volwassen exemplaar, een imago.

-> Groene schildwants leeft van plantensappen en wordt ook wel Stinkwants genoemd. De wants dankt het eerste deel van zijn naam aan de groene kleur. Het tweede deel van de naam, *stinkwants*, slaat op de smerig ruikende substantie die uit klieren aan de zijkant van het borststuk worden afgescheiden ter verdediging.

Broedzorg

De Berkenwants wordt tegenwoordig Gewone kielwants genoemd. Het bijzondere van dit insect is dat de vrouwtjes een hoog ontwikkelde vorm van zorg voor de jongen hebben. Bij de meeste insecten wordt het nageslacht aan het lot overgelaten. De broedzorg van deze wants betreft het geven van bescherming aan eieren en nimfen tegen parasieten en andere insecten. ->

Welke soorten hebben we op Tespelduyn gezien?

Op Tespelduyn hebben we inmiddels al 11 verschillende wantsen gevonden. We laten er nog vier zien.

Berkenkielwants Te vinden in allerlei biotopen met opslag van struiken en bomen. Heeft een voorkeur voor berken en in mindere mate elzen, maar wordt ook regelmatig op andere stuiken of kruiden aangetroffen.

->

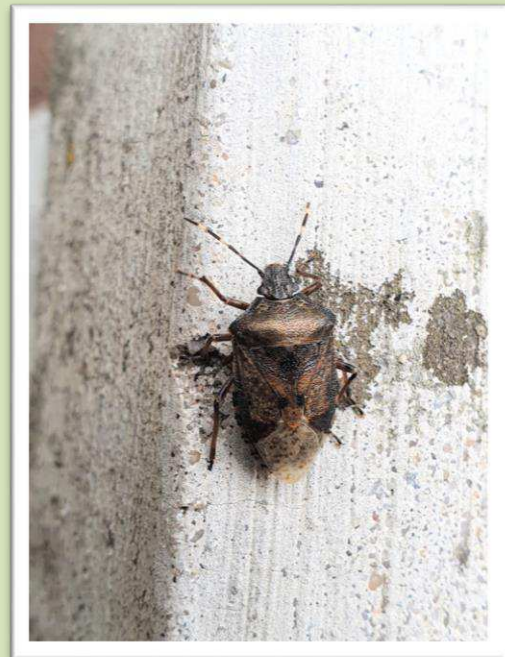

-> Bessenwants heeft een gekleurd schild van bruinachtig purper tot wijnrood met lichte punt. De bessenwants is een van de algemeenste grote wantsen en komt voor in allerlei kruidenrijke biotopen, onder andere veel in bloemrijke graslanden.

Weideschaduwwants is een planteneter en te vinden in de kruidlaag. Ze kunnen goed vliegen en leggen vaak grote afstanden af om een geschikte overwinteringsplek te vinden. Meestal in hooi, onder mos of loszittende boombast.

Grauwe schildwants. Door de verandering van het klimaat komen steeds meer soorten, die hier vroeger zeldzaam waren, noordelijke ook voor. De Grauwe veldwants is zo'n soort. Ze zijn prachtig getekend en eten bladkeverlarven en zijn nuttig als die een plaag vormen.

Advies

Draai vooral eens een blaadje om en kijk goed naar al die kleine beestjes. Laat je verrassen door de prachtige vormen en kleuren in de natuur.

Adrie van Dam